הכנסת העשרים

יוזמים: חברי הכנסת **איתן ברושי**
אייל בן ראובן
מכלוף מיקי זוהר
אלי כהן
מסעוד גנאים
דב חנין
נורית קורן
ינון מגל
דניאל עטר
איילת נחמיאס ורבין
מיקי רוזנטל
קסניה סבטלובה
מנואל טרכטנברג
אראל מרגלית
מיכל בירן
נחמן שי
יואל חסון
אברהם נגוסה
מיקי לוי
יואב קיש
אלי אלאלוף
מירב בן ארי
רועי פולקמן
ענת ברקו
עליזה לביא
נאוה בוקר

פ/1544/20

הצעת חוק ייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת, התשע"ה–2015

פרק א': מטרת החוק

מטרה

1. מטרתו של חוק זה לקבוע יעדים לאומיים מחייבים לייצור חשמל בישראל ממקורות אנרגיה מתחדשת ולקבוע כלים ולוח זמנים ליישומם, על-מנת להביא לניצול משאבי הטבע הלא מתכלים בתהליכי ייצור החשמל, לסייע בהפחתת פליטת גזי החממה וזיהום האוויר, להפחית את התלות במקורות אנרגיה מתכלים ולעודד יוזמות בתחום ייצור החשמל הפרטי ממקורות מתחדשים.

פרק ב': הגדרות

הגדרות 2. בחוק זה –

"אנרגיה מתחדשת" – אנרגיה שמקורה בניצול קרינת השמש, רוח, מים, פסולת, ביומסה או מקור אנרגיה אחר ובלבד שאינו דלק מאובן או גז טבעי;

"ביומסה" – מסת חומר אורגני לא מאובן;

"דלק מאובן" – דלק הנוצר מהתאבנות חומר אורגני בסביבה מחוסרת חמצן;

"הוועדה" – הוועדה הבין-משרדית שהוקמה לפי סעיף 4;

"הרשות" – רשות לשירותים ציבוריים – חשמל, כהגדרתה בחוק משק החשמל;

"חוק משק החשמל" – חוק משק החשמל, התשנ"ו – 1996[1];

"רישיון" – רישיון הניתן לפי חוק משק החשמל;

"השר" – שר התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים.

פרק ג': יעדים לאומיים לייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת

יעדים לאומיים 3. (א) שיעור ייצור החשמל מאנרגיה מתחדשת מתוך סך צריכת החשמל במדינת ישראל, יהיה לפחות בשיעורים המפורטים להלן:

(1) מיום תחילתו של החוק ועד יום ד' בטבת התש"פ (1 בינואר 2020) – 10 אחוזים;

(2) מיום ד' בטבת התש"פ (1 בינואר 2020) ועד יום א' בטבת התשפ"ה (1 בינואר 2025) – 15 אחוזים;

(3) מיום א' בטבת התשפ"ה (1 בינואר 2025) ועד יום כ"ו טבת התש"צ (1 בינואר 2030) – 20 אחוזים;

(ב) השר יקבע מדיניות למתן רישיונות ומכסות להפעלת מתקני ייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת, על פי סוגי הטכנולוגיה השונים לייצור חשמל באנרגיה מתחדשת.

(ג) הרשות תקבע הסדרים, אמות מידה ותעריפים אשר יאפשרו הקמת מתקני ייצור החשמל מאנרגיה מתחדשת בהתאם למדיניות שקבע השר לפי סעיף קטן (ב).

הקמת הוועדה 4. מוקמת בזה ועדה בין-משרדית לנושא אנרגיה מתחדשת, שחבריה הם:

[1] ס"ח התשנ"ו, עמ' 208.

(1) המנהל הכללי של משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים והוא יהיה היושב ראש;

(2) המנהל הכללי של משרד האוצר;

(3) המנהל הכללי של משרד הפנים;

(4) המנהל הכללי של המשרד להגנת הסביבה;

(5) המנהל הכללי של משרד החקלאות ופיתוח הכפר;

(6) יושב ראש הרשות.

תכנית, מעקב ודיווחים שנתיים

5. (א) הוועדה תגבש בכל שנה תכנית שנתית לייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת, בה יפורטו הפעולות שיש לבצע לשם עמידה ביעדים השנתיים, תוך התייחסות, בין היתר, לסוגי מקורות האנרגיה המתחדשת ולמיקומם הגיאוגרפי.

(ב) הוועדה תקיים ישיבות באופן תדיר, ולכל הפחות אחת לשישה חודשים, בהן, בין היתר, תעקוב אחר ביצוע התכנית שקבעה לפי סעיף קטן (א).

(ג) השר יגיש לוועדת הכלכלה של הכנסת, אחת לשנה, דין וחשבון אודות היקף ייצור החשמל מאנרגיה מתחדשת ואודות העמידה ביעדים המפורטים בחוק זה ובתוכניות שגובשו על פיו.

פרק ד': תקנות רישוי ייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת

ביצוע ותקנות

6. (א) השר ממונה על חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להתקין תקנות לביצועו.

(ב) השר יקבע את התנאים לקבלת רישיון לייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת.

(ג) תקנות ראשונות לפי סעיף קטן (ב) יוגשו לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת בתוך 90 ימים מיום תחילתו של חוק זה.

דברי הסבר

בוועידה לשינוי אקלים שהתקיימה בקופנהגן בחודש דצמבר 2009 הצהיר נשיא המדינה דאז, שמעון פרס, כי "עד שנת 2020 ממשלת ישראל מתכוונת לעשות את מירב המאמצים כדי להגיע להפחתה של 20% בפליטת גזי החממה של ישראל בהשוואה לתרחיש של עסקים כרגיל". ישראל צפויה להציג עד לסוף שנה זו התחייבות ליעד הפחתת פליטות גזי חממה, במסגרת ועידת האקלים של האו"ם בפריז. בהמשך תתורגם התחייבות זו לתכנית עבודה אשר מתוקפה יהיה ניתן לעמוד ביעד שיוצב.

בשני העשורים האחרונים מוכר הצורך הבינלאומי לקדם את תחום ייצור החשמל ממקורות מתחדשים ולפתחו כאמצעי ממשי להפחתת פליטות גזי החממה. מדינות רבות משקיעות בפיתוח משק האנרגיה המתחדשת בשל עליית מחירי האנרגיה הפוסילית המתכלה והתלות בספקיה, ומתוך שיקולי איכות הסביבה ובראשם הפחתת פליטת גזי החממה לאטמוספרה, הנגרמת, בין היתר, מייצור חשמל

באמצעים קונבנציונאליים ואשר תורמת להתחממות כדור הארץ ולהאצת משבר האקלים העולמי. מדינות רבות פועלות לגיבוש מדיניות להסדרת התחום, תוך קביעת יעדי ייצור מוגדרים, הן במישור הפנימי והן במישור הבינלאומי.

בחודש ינואר 2009 החליטה ממשלת ישראל על יעד מנחה לייצור חשמל ממקורות מתחדשים, בהיקף של 10% מצורכי האנרגיה בחשמל של המדינה לשנת 2020, ויעד ביניים של 5% לייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת במהלך שנת 2014. יישום החלטה זו נתקל בקשיים וחסמים, בין היתר בשל ריבוי משרדי הממשלה אשר מעורבים בתהליכי קידום החלטת הממשלה. על כל פנים, ידוע כי אחוז ניכר מהחלטות הממשלה אינן מתקיימות ובתחום בעל חשיבות לאומית זה קיים צורך להסדיר את מעמדו החוקי של התחום, אשר יוצר זכויות הן לציבור בכללותו והן ליצרני החשמל ממקורות מתחדשים.

קיימים מאפיינים המייחדים את ישראל ומדגישים ביתר שאת את הצורך בקידום ייצור חשמל ממקורות מתחדשים בה. ראשית, התנאים הסביבתיים מתאימים ביותר לייצור חשמל ממקורות מתחדשים בכלל ואנרגיה סולארית בפרט. שנית, בישראל יש תחזית לעלייה עקבית בביקוש לחשמל הנובעת מגידול האוכלוסייה ומצרכי הפיתוח של המשק. שלישית, התלות במקורות האנרגיה המתכלים וחוסר הביטחון באספקתה הנובע ממיקומה הגיאופוליטי הבעייתי הייחודי של ישראל.

ישראל נהנית ממוניטין בינלאומי כמי שפיתחה את הטכנולוגיה המעשית שאפשרה את הקמתן של תחנות הכוח התרמו-סולאריות הראשונות בעולם, אך בתחום ייצור החשמל הסולארי והאנרגיה המתחדשת בכלל, נמצאת ישראל הרחק מאחורי המדינות המפותחות.

כדי לעמוד ביעדי ייצור החשמל ממקורות מתחדשים, יש לאתר את הכשלים המעכבים את הפיתוח והייצור בתחום. בראש ובראשונה, יש לשנות את האופן שבו ייצור חשמל ממקורות מתחדשים מוסדר. ככלל, הסדרת נושא בעל חשיבות ציבורית עקרונית, חברתית וכלכלית בחקיקה, תתרום להשגת יציבות ולוודאות בתחום האנרגיה המתחדשת; שני אלו – ודאות ויציבות – מהווים תנאי הכרחי למשיכת משקיעים לתחום ולפתיחתו היעילה לשוק מימון בנקאי ומוסדי.

שוק פעיל וממוסד של ייצור חשמל ממקורות מתחדשים עתיד להעסיק אלפי מועסקים במשרות חדשות ובנוסף עתיד לזמן אל התחום השקעות ויוזמות אשר יאיצו פיתוח מקומי של פתרונות טכנולוגיים והמצאות. לישראל יתרון יחסי בשדה זה של מחקר, פיתוח וחדשנות.

נוכח האמור, עיגון פיתוח תחום ייצור החשמל באנרגיה מתחדשת בחקיקה ראשית נחוץ על מנת לאפשר למדינת ישראל להנות מיתרונותיה הבולטים של האנרגיה המתחדשת – הפחתת פליטת גזי החממה, הפחתת התלות במקורות אנרגיה מתכלים ושיפור באיכות האוויר, לצד פיתוחים טכנולוגיים שעשויים לייצר מוקדי רווח לעסקים, הגדלת הייצוא הטכנולוגי והאצת הפיתוח התעסוקתי והכלכלי.

מוצע לקבוע יעדים להיקף השימוש באנרגיה מתחדשת מתוך סך צריכת החשמל בישראל ולהורות על הקמתה של ועדה בין-משרדית, אשר תגבש תכנית ותפקח על יישומה לצורך עמידה ביעדים שהוגדרו.

בנוסף, מוצע לקבוע כי שר התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים יקבע תנאים לקבלת רישיון להפקת אנרגיה מתחדשת.

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת רוברט אילטוב וקבוצת חברי הכנסת (פ/3117/18).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ה' בתמוז התשע"ה – 22.6.15